

tako izvore evanđeoske poruke, i posebno nauku Petra i Ivana ne smije se tražiti u iranizmu, gnosticizmu, u istočnjačkim i grčkim misterijima itd. nego na njenom istinskom izvoru u duhovnim i religioznim strujanjima judaizma u vremenima Kristovim. Kumranska zajednica nije kršćanstvo prije kršćanstva, ali kumransko otkriće nam pomaže da osvijetlimo bolje društvene, religiozne, političke prilike i duhovne težnje i stremljenja vremena u kojem se rađa kršćanstvo. I upravo u tom svjetlu još bolje nam odsijeva izvornost i novost kršćanstva i njegovo božansko porijeklo.

Od sada se ne može više proučavati Novi zavjet bez proučavanja Kumranskih spisa, ali niti Kumranske spise bez proučavanja Novog zavjeta. Ali *sine ira et studio*, znanstveno, smireno, otvorenih očiju i duha.

Ove primjedbe i opaske napisane su u duhu istinskog dijaloga za jedan znanstveniji i nepristraniji pristup kumranskim spisima. Prevodiocu E. Weberu zahvaljujemo na stručnom i jezično dotjeranom prijevodu i čekamo da nas obogati i drugim prijevodima iz bogate Kumranske biblioteke, a izdavačkom poduzeću »Liber« želimo da omogući daljnja izdanja.

C. TOMIC

Sestra Marija od Presvetog Srca, Anka Petričević, ZA BOLJI SVIJET, Split 1972, 244 str. Izdaje: Crkva u svijetu, u nizu: Biblioteka »Crkve u svijetu«, knjiga II.

Ova će knjiga sigurno pobuditi različita i oprečna mišljenja. Napisala ju je jedna redovnica i književnica koja je u najljepšim godinama svoga života okrenula svijetu leđa da bi svoje srce otvorila jedinjoj Velikoj Ljubavi, koja, po riječima velikog Dantea »pokreće sunce i zvijezde«. Akademski naobražena i sa žetvom već bogatog književnog stvaralaštva pokucala je na vrata samostana jednog od najstrožih redova u Katoličkoj Crkvi, sestara klarisa, i postala redovnicom Marijom.

U ovu zbirku eseja sestra je Marija utkala svoje vlastito životno svjedočanstvo i poruku suvremenom čovjeku razdiranom mržnjom i međusobnim nepovjerenjem. Ona je opti-

mist! Usprkos svih kriza koje proživljava današnji svijet i Crkva, sestra Marija vjeruje da će »Duh Sveti koji neprestano oživljava i preobražava lice Zemlje, prevesti korablju svijeta-Crkve preko velikih voda« do obala Vječnosti (str. 243). Poruke koje sestra Marija upravlja današnjem čovjeku jesu sadržajne i, rekli bismo, nabijene svetom eksplozivnošću. One žele uzdrmati ljudska srca i oduševiti ih u teškoj borbi za jedan bolji svijet. A taj se svijet mijenja Evanđeljem Isusa Krista koji je jedini kadar s nama pokrenuti veliku revoluciju ljubavi. Jer jedino će ljubav odlučivati o budućnosti svijeta, i po ljubavi bit ćemo svi suđeni.

Knjiga je podijeljena u tri dijela. U prvom dijelu pod naslovom: Udi u korablju (str. 13—92) raspravlja se o krizi u svijetu i u Crkvi, u drugom: I obnovit ću Crkvu svoju (str. 93—218), o obnovi Crkve i svijeta, a u trećem: Vizija novoga svijeta (str. 219—244) o preobrazbi svijeta i o stvaranju novog humanizma.

Kriza u svijetu započela je onog trenutka kada je prvi čovjek odlučio otrgnuti se od Onoga koje je »spiraculum vitae« i koji mu je udahnuo dah života — od Boga. Od tog trenutka čovjeku nešto nedostaje. On je u vječitoj potrazi za »tim nečim«, za izgubljenim rajem. Sav napredak civilizacije, industrijska i tehnička dostignuća, let u svemirsku prostranstva, kao i bijeg u osamu vlastite egzistencije ne mogu ispuniti prazninu njegove duše, osmisliti njegovo bivanje. »Bez Smisla posvuda nalazi Besmisao, Prazninu, Ništavilo« (str. 15). Otrgnuvši se od Boga čovjek kao meteor nestaje u vlastitom uništenju. Iako nema snage vratiti se Bogu i prihvatiti Njegove zakone, on ipak mora prihvatiti svoju patnju i životnu tjeskobu bez Boga i upravo u tom prihvaćanju patnje, počnje i put njegova očišćenja. Jer prihvaćanjem patnje priznaje i svoju krivicu. Sve je to rečeno u jednom dahu, uvjerljivo i na način koji ne dopušta da odložimo knjigu dok je ne pročitamo. Mnoštvo citata skladno povezanih u jednu cjelinu daju osnovnoj misli snagu dokaza i nipošto ne djeluju monotono. Uz velika imena svjetske literature i filozofije, susrećemo imena i tekstove naših književnika Mak Dizdara, Mihalića, Meše Selimovića, Dragutina Tadijanovića.

Slijede stranice na kojima sestra Marija pokušava analizirati odnos starog i novog u Crkvi i pravilno zaključuje da nikada ne smijemo »srušiti temelje 'starog doma', već na njima podizati novu zgradu — novi grad; upaliti nova svjetla — za daljine...« (str. 46). Doista, sporazum je samo moguć na temelju uzajamnog poštivanja trajnih vrednota koje ne mogu biti dovedene u pitanje i ne mogu biti predmetom kompromisa. Ali nikako se ne možemo složiti s ocjenom i kritikom koju sestra Marija upućuje »nekima od današnjih 'teologa', koji su 'sinuli' na obzorju Crkve« (str. 59—92) i kojima autorica predbacuje propagandu »udaljivanja od Boga« nazivajući ih provokatorima, demonstratorima, deformatorima i radikalno-globalnim kontestatorima. Da li Bonhoeffer, Paul Tillich, Robinson, Bultmann, Barth i drugi doista zabacuju metafiziku i transcendentnu stvarnost? Na drugom mjestu (str. 37) riječi pohvale upućene su imenima koja o vjeri nemaju niti pozitivne, a niti humane poglede. Takve paušalne ocjene o vrlo važnim stvarima kvare, na žalost, opći dojam ove vrijedne zbirke eseja.

U drugom dijelu sestra Marija raspravlja o obnovi svijeta i Crkve, a koja se sastoji u tome da ovom desakraliziranom i sekulariziranom svijetu vratimo Boga. Zabluda je svih osporavatelja da u želji da obnove ono sekundarno, ruše bitno, ruše karizmatičnu Crkvu, a to je njezina bit koja se sastoji u ljubavi i svetosti. Crkva se kao karizma obnavlja: vršenjem volje Božje, ljubavlju, svetošću, patnjom i putem evanđeoskih savjeta. Želimo li obnoviti horizontalu, moramo produbiti vertikalnu! Kontemplacija ne isključuje već rađa akciju. Što je intenzivnija kontemplacija, to je i akcija. Budući da je sadržaj i bit života Crkve ljubav, sestra Marija predlaže i druga sredstva duhovne obnove među kojima je najvažnija Euharistija, sakrament ljubavi, Gospa djeliteljica svih milosti i tišina i samoća nutarnjeg života, jer Gospodin dolazi u šaptu laganaog i blagog lahora, a ne u vihoru i oluji. Za susret s Bogom potreban je mir svih duševnih moći i isključenje buke i nemira osjetila. Ne smijemo zaboraviti ni knjigu utjehe, Sveto Pismo, u kojoj nam se je očitovala ljubav Božja. Molitva, adora-

cija i kontemplacija od bitne su važnosti za duhovnu obnovu. Jedno vrlo lijepo poglavlje posvećeno je razmatranju o prijateljskom dijalogu (str. 167—175). Tu nalazimo lijepe misli o našoj ružnoj stvarnosti — o iseljeništvu, i o hercegovačkom pitanju.

Daljnja sredstva obnove su: toleriranje, strpljivo podnošenje drugih i osjećaj za potrebe drugih. Na kraju kao vrhunac, mistični život potpunog uranjanja u more Božje ljubavi i sjedinjenje s Bogom koji duša postiže prolazeći kroz dvanaest etapa kušnji, patnje i bola. Slijede divna poglavlja o Mariji, majci bola i ljubavi, majci čovječanstva i modernog svijeta. Ona je uvijek tamo gdje se rađa novo čovječanstvo da mu dade svoj odgoj, svoje srce i udahne svoju spremnost da Bogu uvijek spremno izriče svoj »fiat«.

Kako treba da izgleda taj novi svijet sestre Marije nalazimo na stranicama 221 do 242. Na preobrazbi svijeta, na stvaranju novog humanizma možemo raditi jedino u suradnji i u jedinstvu s Bogom.

Ovaj prikaz knjige, koja usprkos teških problema koje obrađuje odiše vedrinom i buđi nadu, želimo zaključiti riječima pape Pavla VI koji je prigodom audijencije predsjednika Austrije g. 1971. rekao: »...Čovjek može organizirati zemlju bez Boga, ali bez Boga je konačno može organizirati samo protiv čovjeka. Isključivi humanizam jest neljudski humanizam.« To su riječi Pape (koji je na početku svog pontifikata kao dar nadbiskupa dra F. Franića primio zbirku pjesama sestre Marije) riječi koje bi se mogle staviti kao moto ovoj knjizi eseja.

Juraj KOLARIĆ

SLUŽBA BOŽJA, Liturgijsko-pastoralni list, Makarska, god. XII (1972), br. 1, 2, 3, 4—6, str. 382.

Ako bi netko liturgijsko-pastoralno djelovanje Crkve kod nas u 1972. godini htio prosuditi prema 328 stranica »Službe Božje« — a na to bi imao pravo prema pretenzijama njezina naslova —, dobio bi dojam, kako se to djelovanje sastoji više u jetkim i često pomalo zlobnim polemikama na svim područjima — i liturgijskom i moralnom i organizacionom — negoli u pozitivnom liturgijsko-